

Sztuka ludowa południowego Podlasia '89

**Longin Kowalczyk
Celestyn Wrębiak**

**Sztuka
ludowa
południowego
Podlasia '89**

**Muzeum Okręgowe
Biała Podlaska
1989**

Miejska Biblioteka Publiczna
Biała Podlaska

5 103439000001

REGIONALIA

ORGANIZATORZY KONKURSU:

Muzeum Okręgowe w Białej Podlaskiej
Muzeum Regionalne w Łukowie
Oddziały STL w Białej Podl. i Siedleach
Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łukowskiej

KOMISARZ KONKURSU:

Longin Kowalczyk, Celestyn Wrębiak

SCENARIUSZ WYSTAWY:

Alicja Mironiuk, Aranuta Ada Radzikowska

OPRAWA PLASTYCZNA:

Jadwiga Bojarska,

ZDJĘCIA:

Tadeusz Zaczek

WYSTAWA:

w Muzeum Okręgowym w Białej Podlaskiej
od 02 kwietnia do 04 czerwca 1989 r.

Sztuka ludowa w woj. białkopodlaskim

Ocena współczesnej sztuki ludowej województwa białkopodlaskiego i siedleckiego dokonywana jest na dorocznych konkursach organizowanych przez Muzeum Okręgowe w Białej Podlaskiej i Muzeum Regionalne w Łukowie przy współudziale Oddziałów STL w Białej Podlaskiej i Siedlcach. Do udziału zapraszamy członków Stowarzyszenia Twórców Ludowych jak i innych artystów, których prace spełniają założenia regulaminu.

Wnioski jakie nasuwają się po minionych konkursach, to mianowicie: odkrywanie nowych twórców, podtrzymywanie przed zamieraniem niektórych z gałęzi sztuki ludowej, uzupełnianie zbiorów etnograficznych. Ważne znaczenie ma również popularyzacja sztuki poprzez wystawy pokonkursowe, spotkania z twórcami, działalność wydawniczą.

Na terenie województwa białkopodlaskiego funkcjonuje nadal kilkanaście ośrodków tkackich, pojawiają się twórczyńie wykonujące stroje ludowe z pięknymi haftami tkackimi — pereborami. Niewielkie zmiany obserwujemy w innych gałęziach sztuki. Plastyka obrzędowa prawie z pełną gamą wyrobów, licznych wykonawców. Brak kowalstwa i garncarstwa. Tendencje do zamierania obserwujemy również w plecionkarstwie oraz malarstwie.

Na konkurs „Sztuka ludowa południowego Podlasia '89” wykonano ogółem 482 prace:

„Pejzaż zimowy”. Wyk. Adam Pawlik, Sosnowka, gm Hanna.

Zachodzące zmiany w sztuce ludowej południowego Podlasia wyciskają swój ślad również w rzeźbie. Prace konkursowe przekazane zostały przez członków Stowarzyszenia Twórców Ludowych jak i rzeźbiarzy którzy w najbliższym okresie czynić będą starania o przyjęcie do Stowarzyszenia.

Ze znanych rzeźbiarzy, od lat współpracujących z placówkami muzealnymi wymienić należy Franciszka Sadownika z Łomazy oraz Zygmunta Walenciuka z Kolana. Rzeźba wykonana na konkurs jest charakterystyczna dla twórców z województwa białsko-podlaskiego. Każdy z rzeźbiarzy prezentuje typowe dla siebie rozwiązania artystyczne a nawet ulubione tematy o treści sakralnej czy świeckiej. Bez trudu specjaliści mogą rozpoznać prace każdego z autorów.

Są rzeźby pełne i płaskorzeźby. Malowane i naturalnym kolorze drewna. Z upodobaniem wykonywane są postacie historyczne, sylwetki rzemieślników ponadto powraca postać Chrystusa Frasobliwego (Franciszek Sadownik, Tadeusz Ignatowicz), Św. Florian (Jan Dorosz), Chrystusa dobrego pasterza (Zygmunt Walenciuk).

Podobnie jak w minionych latach wykonano również szopki, które różnią się m.in. architekturą stajenki, ilością rzeźb wypełniających szopkę oraz technicznym rozwiązaniem poszczególnych postaci, polichromią.

Okazale wykonana jest szopka Leona Szabluka z Malowej Góry. Domek — stajenka ma pomarańczowy zrąb, przykryty dwuspadowym dachem ze schodkowym słoniowym poszcyciem. Ustawiona na podstawie pomalowanej na kolor o odcieniu zieleni. Przednia szczytowa płaszczyzna dachu ozdobiona jest gwiazdą, której promień dotyka zrębu. Wyposażenie stanowią polichromowane niewielkie rzeźby: Św. Józefa, Matki Boskiej, dwóch aniołów, Trzech Króli, czterech pasterzy, dwóch grajków oraz źlóbka z Chrystusem.

Odmianą architekturę stajenki przedstawił Marek Biezuński z Radzyna Podlaskiego. Prosty budynek z jednospadowym dachem, krytym słomą, jest pozbawiony ściany frontowej. Wewnątrz przy ścianie pszczytowej umieszczony jest źlób z siano. Bogactwo szopki — to liczne rzeźbione i malowane postacie. Jest więc: Matka Boska, Św. Józef, grupa ośmiu osób przynoszących dary, sześć zwierząt (trzy baranki, owieczka, krowa, osioł), Trzej Królowie oraz źlóbek z Chrystusem. Całość kompozycji zamyka sylwetka anioła, przymocowana do górnej, środkowej płaszczyzny dachu.

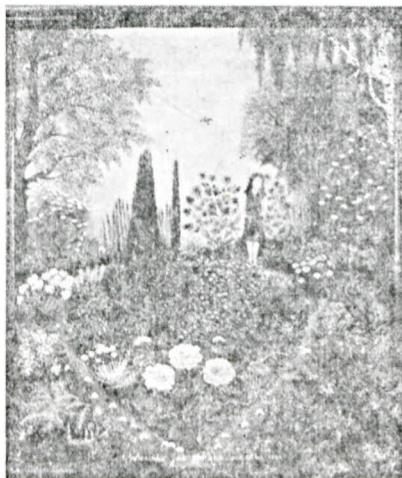
Szopka Jana Herdy z Białej Podlaskiej pozbawiona jest domeczku, którego funkcję pełni duża monumentalna bryła, zakończona gwiazdą. W niej zrobiony jest specjalny występ na którym umieszczone jest Dzieciątko. Postacie szopki: Matka Boska, Św. Józef, Trzej Królowie, anioł oraz wół wykonane z dużą biegłością techniczną. Zapokostowane.

W malarstwie pod nieobecność Bazylego Albiczuka, indywidualnością jest Adam Pawlik z Sosnowki. Twórca znany jest organizatorem konkursów sztuki ludowej w kraju. Przedstawione obrazy olejne: „Pejzaż zimowy”, „Poranek czerwcowy”, „Wiosenka jak piękna panienka”, „Kolejnicy z szopką”, „Wspomnienie żniwa” — ukazują piękno przyrody, ludowej architektury drewnianej, zwyczaje na wsi podlaskiej, prace rolnicze.

Sztuka ludowa naszego terenu związana jest najpełniej z tkactwem. Wśród uczestniczących w konkursie 25 tkaczek z kilkunastu ośrodków, są twórczynie znane oraz co jest godne podkreślenia pojawiają się tkaczki z którymi kontakt mamy po raz pierwszy. Nadal są wykonywane wszystkie rodzaje tkanin. Jest więc lniane płótno jak i prawie pełna gama paslaków, ponadto kraćki, plecionki, dywany i prątki, wełniane dywany dwuosnowowe. Z upodobaniem wykonywane są nadal dywany przetykane tzw. dywany dwuosnowowe. Z upodobaniem wykonywane są nadal dywany przetykane tzw. lamana krata lub „w błyskawice”. Duże zapotrzebowanie jest również na plecionki o stylizowanych wzorach geometrycznych i geometryczno-roślinnych. Sporadycznie trafiają na warsztaty tkackie dywany prątkowe o różnych zestawieniach kolorystycznych np. czerwono-czarnych, białozielonych, białoniebieskich. Ośrodek tkacki w Kopytniku słynie z wełnianych dywanów kręconych — jedno i wielobarwnych w których nici wątku i osnowy mogą być: brązowe, jasnobrązowe, granatowe, niebieskie, czerwone, czarne, zielone, białe, żółte. Tradycyjnie powielany jest wzór kraty lub umieszczany motyw geometryczny. Wśród prac konkursowych pojawiają się również chodniki —

szmaciaki. Przekazały je m.in. tkaczki z Kopytnika (Antonina Jeruzalska) i Siłnika (Stanisława Pyrka).

Dywany dwuosnowowe na terenie województwa bielskopodlaskiego wyrabiane są nadal w Wólce Kościeniewickiej i Studziance. Na konkurs trafia tylko jedna tkanina wykonana przez Sabinę Kaczan, brak jest dywanów od dwóch pozostałych specjalistek. Powielane są w dalszym ciągu wzory kapowe, nie rozpoczęto wyrabiania dywanów dwuosnowowych o bogatej kompozycji w której będą sceny związane z określonymi wydarzeniami, ponadto motywy architektoniczne czy też antropomorficzne. W tegorocznej rywalizacji, najwyżej oceniono dywany Antoniny Waszczeniuk z Dołhobród.

„Wiosenka jak piękna panienka”. Wyk. Adam Pawlik, Sosnówka, gm. Hanna.

Pięknie prezentują się stroje ludowe (zapaski, fartuchy, spódnice, nakrycia głowy) wykonane przez tkaczki z kilku ośrodków na terenie województwa. Najbardziej aktywną miejscowością są Dołhobrody, gdzie kilka osób potrafi robić haft — perebory. Kolorystyka, wzornictwo, technika tkania pereborów w pełni oddaje bogactwo tej od-

radzającej się gałęzi sztuki ludowej, której okres świetności przypada na koniec XIX wieku. Perebony umieszczone na lnianych koszulach, oddają całe bogactwo dawnego stroju ludowego.

Koszula. Wyk. Stanisława Baj, Dołhobrody.

Nieodłącznym elementem stroju są również paslaste zapaski. Dwie z nich utkane zostały przez Karolinę Demianiuk z Dołhobród. Koloru czerwonego, z układem wiązek barwnych w układzie pionowym i poziomym. I tak pierwsza z nich ma szlaki barwne w różnych układach nici: białych, czarnych, czerwonych, zielonych, żółtych, amarantowych, druga zapaska z sześcioma różnej szerokości wiązkami kolorowych nici: czarnej, niebieską wstążką. Oszewka z czarnego płóciennika. Dodatkowym elementem zdobniczym, amarantowych, zielonych, żółtych, białych. Zapaski obszyte są białą koronką i pionowego paslaka, są trzy wstążki przyszyte w dolnej partii. Nawiazują do strojów z lat 80-tych XIX wieku.

Interesująco wykonane zostało przez Marię Kujawę z Dołhobród nakrycie głowy panny młodej. Bogato przystrojony czub, ma stanowić rekonstrukcję ubioru, używanego kilkadziesiąt lat temu.

Wytwórczość plecionkarska wykazuje tendencję do zamierania. Od lat spotykamy się z cenionym specjalistą w tej dziedzinie Czesławem Sarnackim z Dołhobród. Przedsta-

wił jedynie trzy słomianki — dwa naczynia zasobowe przykryte wleczkami i ćwierć z drewnianą rękojeścią, uplecione techniką spiralną. Uzupełniają ten dział słomiane wycieraczki wykonane przez Jana Czecha z Dokudowa.

Słomianka. Wyk. Czesław Sarnacki, Dołhobrody

Ważną gałęzią sztuki ludowej południowego Podlasia jest plastyka obrzędowa. Liczni wykonawcy corocznie przekazują prace, zawierające elementy tradycyjnej sztuki ludowej, jak i treści całkowicie nowe. Wiele kobiet zajmuje się nadal pisankami, tylko kilka osób dostarczyło pisanki na konkurs. Zdobione techniką batikową, skrabania oraz techniką mieszaną — skrabania i podmalowywania. Motywy geometryczne, roślinne — tradycyjne jak i całkowicie nowe. Powierzchnia pisanki dzielona jest na jedno, dwa, trzy, cztery, osiem pól. Zdarzają się pisanki pokryte motywami nie mającymi żadnego odpowiednika w tradycyjnym sposobie zdobienia. Najwyżej ocenione zostały pisanki Seweryny Struczyk z Milanowa.

W dalszym ciągu kultywowana jest tradycja pieczenia ciasta, którego funkcja była ściśle określona. Na wesela wyplekano okazałe korowaje, na doroczne święta fantazyjnie zdobione mazurki wielkanoce, czy innego rodzaju ciasta. Ciekawą formę miało pieczywo przygotowane specjalnie na uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego. Gospodyni obdarowywała domowników ciastem o różnorodnym kształcie np. gospodarz otrzymywał — brone, sochę, chłopiec — lydkę, dziewczyna — nogi bociana (zw. holopani).

Drobne zabawki z żytniego ciasta: kogucik, ropucha, piesek, lis, bocian, baran, wąż — przygotowywała Janina Michalczuk z Sitnika.

Najbardziej charakterystyczne pieczywo naszego terenu — sękacze, wypiekane przez dziesiątki kobiet w wielu miejscowościach, nie zostało dostarczone do muzeum — co należy uznać za przeoczenie organizacyjne.

W okresie świąt Bożego Narodzenia obok ciasta przeznaczonego do spożycia wypiekano specjalne zabawki np. rybki, gwiazdki, koguciki, ptaki, słoneczka — przeznaczone do dekorowania choinki. Zestaw kilkudziesięciu takich zabawek wykonała Maria Kujawa z Dolhobród.

Wiele kobiet na wsi o uzdolnieniach artystycznych robiło dla siebie a niekiedy i dla najbliższych palmy z różnorodnych gatunków traw i kwiatów. Na ekspozycji pokazujemy kilka z nich, wśród których najwyżżej oceniono palmy Franciszki Mazur z Zawoli Starej.

Do dnia dzisiejszego zachowała się na podlaskiej wsi znajomość wykonywania pajków. Jeszcze kilkadziesiąt lat temu były elementem zdobniczym wnętrza wiejskiego, obecnie przygotowywane są wyłącznie na konkursy, zamówienia muzealne, do Cepelii. Są pajaki krystaliczne i żyrandolowe. Materiałem jest słoma, nici, barwna bibułka, drut, kolorowe płótno oraz fasola i groch w pajkach żyrandolowych. Kształt, wielkość, zdobnictwo, uzależnione było wyłącznie od inwencji artystycznej wykonawczyni. Pociągającym momentem jest fakt udziału twórczyń młodych, co automatycznie oddało proces przyspieszonego zamierania tej interesującej gałęzi plastyki.

Ze zdobnictwem wnętrza mieszkalnego związane były wycinanki. Obecnie nie ma praktycznie twórczyni kontynuującej dawne wzory. Są czynione próby, jednak jak będzie ich wynik dowiemy się w najbliższych latach.

Wojewódzkie przeglądy zespołów kołędniczych organizowane w Białej Podlaskiej, ujawniają zarazem duże bogactwo akcesoriów jakimi dysponują poszczególni wykonawcy. Na konkursie podziwiać możemy jedynie gwiazdkę kołędniczą, wykonaną przez Leonę Szabluka z Malowej Góry. Nadzwyczaj kolorowa, sześcioramienna, ruchoma, podświetlana elektrycznie. Zewnętrzna tarcza bogato ozdobiona kolorową bibułą i wycinankami. Gwiazdka przymocowana jest do trzonka, wpuszczonego w krzyżak. Kołędnicy występowali z nią wyłącznie w mieszkaniu, gdzie mogli korzystać z elektryczności.

Podkreślić należy wysoki poziom prac konkursowych. Najciekawsze z nich prezentowane będą na wystawie pokonkursowej. Miłośnicy sztuki ludowej będą mieli okazję zapoznać się z aktualnym jej obrazem. Organizatorzy mają nadzieję pozyskać jeszcze szersze grono twórców, których prace wzbogacać będą sztukę ludową województwa białskopodlaskiego.

Sztuka ludowa w woj. siedleckim

W kolejnym konkursie organizowanym tradycyjnie przez muzea: Okręgowe w Białej Podlaskiej i Regionalne w Łukowie, Oddziały Stowarzyszenia Twórców Ludowych w Białej Podlaskiej i Siedlcach oraz Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łukowskiej, udział wzięło 48 twórców ludowych z województwa siedleckiego nadsyłając na konkurs 214 prac.

Najżywniejsze dziedziny sztuki i wciąż jeszcze kultywowane w województwie siedleckim to tkactwo, rzeźba i wycinanka. Omawianie poszczególnych dyscyplin sztuki ludowej rozpocznie od tkactwa — najbardziej żywotnej i mocno tkwiącej w środowisku wiejskim wytwórczości ludowej. Niezależnie od pojedynczych osób wykonujących tkactwo do własnego użytku w każdej prawie wsi, wytworzyły się ośrodki tkackie szczególnie aktywne, liczące po kilkanaście tkaczek w Goździe gm. Kłoczew i Jarczówku oraz Kosutach gm. Stanin.

Prowadzone od kilku lat prace etnograficzne województwa siedleckiego pozwoliły na bliższą obserwację ciekawego zjawiska, jakim jest krążenie wzorów, czyli po prostu moda w tkactwie ludowym. Spostrzeżenia ograniczą do pewnych obszarów województwa siedleckiego, a szczególnie do wsi w granicach dawnego powiatu łukowskiego, gdyż występowanie niektórych rodzajów tkanin i ich wzornictwo wskazują na pewne odrębności w stosunku do północnej części województwa siedleckiego. Jest to obszar pogranicza na którym zauważa się wpływ południowego Podlasia, Lubelszczyzny i Zachodniego Mazowsza. Różnorodność tkanin w Łukowskiem, zarówno pod względem techniki jak i wzornictwa, dowodzi dużych umiejętności kobiet, choć nie spotyka się tu znanych w północnej części siedleckiego dywanów dwuosnowowych, sejszaków, czy dywanów w „pućki”. Te ostatnie zaczynają się rozprzestrzeniać na obszarze województwa (np. Jarczówek, Chodów), za sprawą konkursów i wystaw pokonkursowych. Pasiaki wełniane tkane splotem rypsu płóciennego należą do tkanin bardzo popularnych we wsiach woj. siedleckiego, choć z biegiem lat zmieniały się mody kolorystyczne. Z pasiaka szyte są fartuszki w wąskie paski wielokolorowe w układzie poziomym lub pionowym. Fartuszki w paski o układzie poziomym mają często w dolnej części szlak dekoracyjny zwany „pasamonem” złożony z pasiaków szerszych i węższych o raporcie lustrzanym z „przeróbką” kostkową na osi symetrii. Innym typem pasiaka wykonanym współcześnie sporadycznie jest kilim tkany splotem rzędowym w szerokie różnokolorowe pasy rozdzielane wąskimi prążkami w jaśniejszym kolorze.

Najpopularniejszym typem pasiaka, jest dekoracyjny kilim tkany splotem rypsu płóciennego w łączone pasy na czarnym, czerwonym, zielonym lub brązowym tle.

Najnowszą modę w wełnianych pasiakach stanowią kilimy w tzw. „przeplotkę” to jest zdobieniem wykonanym przez wpuszczenie kilku wiązek kolorowej włóczki lub wełny.

Wełną jeszcze popularne są dywany przetykane w cztery nicielnice typu „radzuszki” co znalazło odbicie w nadesłanych na konkurs eksponatach. Tkaniny te wykonywane są według kilku najczęściej powtarzających się wzorów. Charakterystyczną cechą tych tkanin jest krzyżowanie osnowy i co drugiego wątku, zwanego „podstawką” w splot płótna, który stanowił tło tkaniny. Drugi natomiast wątek tworzący wzór tkaniny wynika z przewleczenia w nicielnicach. Dywany w „prątki” są ogromnie popularne na wsi siedleckiej tam gdzie tkactwo jest jeszcze zjawiskiem żywym. Technika ich wykonania jest trudna i dość ciekawa. Ażeby uzyskać wzór, osnowę leżącą za dwoma nicielnicami przebiera się ręcznie każdą grupę nici i przewija się luźno nitkę. Przez te nitki przesuwają się patyk lub drut zwany „prętkiem”, tych „prętków” jest tyle ile zmian wyjątkowych wymaga wzór. Nie podają szczegółowego opisu tej ciekawej techni-

ki, gdyż dla czytelnika nie znającego zasad techniki tkackiej opis byłby nie zrozumiały.

Innym typem tkanin dekoracyjnych, konkurującymi z wymienionymi wyżej kilimami i dywanami są kilimy zwane „ruskimi”, „w zęby”, „w tulipany” itp. Wykonywane są techniką kilimową, tzn. przez osnowę przeplatywane są nitki wątku na długości jakiej wymaga wzór przyczyn na styku dwu odrębnych kolorów przewleka się sąsiadujące ze sobą w jednej linii nitki. Na specjalną uwagę zasługują dywany dwuosnowowe tkane w okolicach Węgrowska. W okresie powojennym wybitnie uzdolniona tkaczka Dominika Bujnowska podjęła w Węgrowie próbę wskrzeszenia wykonywania dywanów podwójnych. Czyniąc twórcze poszukiwania wytworzyła samodzielny typ dywanów dwuosnowowych tzw. typ podlaski. Przyjmując technikę i niektóre motywy tkanin tradycyjnych, opracowuje różne tematy, które coraz bardziej udoskonalała. Kilka tygodni wstecz Dominika Bujnowska zmarła zostawiając na warsztacie niedokończony dywan tkanin na konkurs. Godną i utalentowaną jej następczynią jest Halina Fjolek, która kontynuuje myśl swojej mistrzyni.

Robiąc przegląd tkanin wytwarzanych na terenie woj. siedleckiego należałoby wymienić wybitne indywidualności. Nie można tego uczynić, ponieważ wszystkie tkaczki, zarówno te nagrodzone w konkursie jak i nie nagrodzone, a biorące udział w konkursie są mistrzyniami w wykonywaniu tkactwa i są nagrodzone w różnych konkursach. Niezmiernie cieszy fakt że w obecnym konkursie uczestniczyły również młode tkaczki, co pozwala mieć nadzieję, że ta dziedzina sztuki ludowej będzie miała perspektywę jej kontynuowania przez następne pokolenia.

Rzeźba

Na terenie woj. siedleckiego pracą twórczą kontynuuje 21 rzeźbiarzy.

Dzięki opiece i pomocy Wojewódzkiego Wydziału Kultury i Sztuki w Siedlcach oraz Stowarzyszenia Twórców Ludowych obserwuje się renesans rzeźby ludowej.

Należy tu wspomnieć o powstałym w ciągu kilkunastu lat łukowskim Ośrodku Rzeźby Ludowej, który skupił 18 rzeźbiarzy. Kilku z nich zostało zaliczonych do grupy najzdolniejszych w kraju.

Rzeźby artystów wspomnianego Ośrodka cechuje prostota, czytelna kompozycja oraz duża ekspresja. Wyróżnia się też bogata polichromia, o bogatej, zróżnicowanej tonacji barw. Wykonują rzeźbę pałą i płaskorzeźbę. W ich twórczości występują rzeźby o tematyce sakralnej jak i świeckiej, najczęściej związane z życiem wsi. Łukowski Ośrodek Rzeźby Ludowej rozpoczął swoją działalność twórczą w 1965 roku i jest jednym z głównych obok sierpeckiego, łączyckiego, paszyńskiego — ośrodków rzeźbiarskich w Polsce.

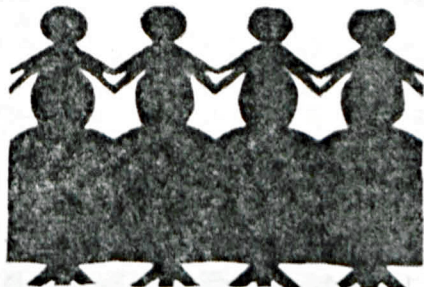
Powstanie Łukowskiego Ośrodka Rzeźby Ludowej jest fenomenem w skali krajowej, ponieważ rzeźba ludowa na tym terenie jest zupełnie nową dziedziną działalności artystycznej, nie mającą żadnych pierwowzorów a jej charakter kształtował się w ciągu zaledwie kilkunastu lat od chwili powstania ośrodka. Prekursorem ośrodka jest Marian Adamski z kolonii Sobiska, który zaczął rzeźbić pod wpływem kuzyna Henryka Wierzchowskiego — uzdolnionego rzeźbiarza sierpeckiego z ośrodka rzeźbiarskiego. Widząc sukcesy artystyczne i splendor jaki przypadł Adamskiemu zaczęli rzeźbić inni.

Stawa łukowskich rzeźbiarzy zaczęła szybko przekraczać granice lokalne i regionalne, a czołowe lokaty w konkursach regionalnych i ogólnopolskich oraz nagrody: im. Oskara Kolberga, Jana Pocka im. Stanisława Wyspiańskiego, jak też nagrody i dyplomy Ministra Kultury i Sztuki oraz Wojewody Siedleckiego podniosły ich prestiż twórczy. Prace łukowskich twórców cieszą się dużym powodzeniem wśród kolekcjonerów krajowych i zagranicznych, jak też wzbogacają zbiory muzealne muzeów krajowych

i zagranicznych. Należy podkreślić fakt, że rzeźbiarze wykonują swoje podstawowe zawody rolnika i robotnika. Pracę twórczą traktują jako relaks i ucieczkę od troski życia codziennego. Oprócz wystaw krajowych i regionalnych prace twórców Łukowskiego Ośrodka Rzeźbiarskiego były również prezentowane na wystawach zagranicznych, m.in. w Berlinie Zachodnim, Dusoldorfie, Paryżu, Lipsku, Toronto, Pradze Czeskiej, Leningradzie, Princeton (USA), Hanowerze, Sztokholmie, Wiedniu i innych miastach Europy.

W obecnym konkursie uczestniczyło 12 rzeźbiarzy z Łukowskiego Ośrodka Rzeźby Ludowej. Ich prace zostały nagrodzone czołowymi nagrodami.

Wycinanki

Wycinanka była niegdyś jedną z form dekorowania wnętrz chłopskich izb. Przyklejano je do ścian i belek pułapu oraz między oknami i obrazami. Są one przykładem twórczości czysto ludowej bez naśladowania sztuki warstw wyższych. Wycinankarstwo posiada wiele regionalnych odmian i stylów charakterystycznych dla różnych okolic kraju. Wycinanki w województwie siedleckim dawno już wyszły z powszechnego użytku. W południowej-zachodniej części województwa starsze kobiety sporadycznie ozdabiają jeszcze wnętrza swoich mieszkań w sposób tradycyjny. Obecnie wycinanki wykonuje się przeważnie dla odbiorców z miasta. Wycinanki te cechuje tradycyjna forma, ponieważ wycinankarki nauczyły się wzorów od swoich matek i babek. Wykonywane są z jednobarwnego papieru starą techniką, przy pomocy dużych noży do strzyżenia owiec. Do znanych twórczyń kontynuujących tę dziedzinę sztuki ludowej należy Marianna Piętka z Woli Sufezyńskiej, Marianna Kubajek z Rudzienka, Helena Szopka z Kątów Wanda Młodziankowska z Teresina i Stefania Jesion z Rudna oraz Weronika Żołądek. Ich prace nadesłane na konkurs to charakterystyczne dla regionu: lalki, koguty, gwiazdy rogowe i okrągłe oraz inne kompozycje złożone z form podstawowych.

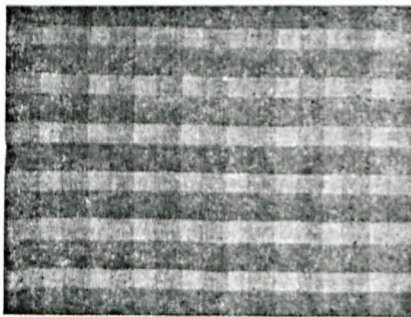
Malarstwo

Malarstwo jest reprezentowane przez dwie twórczynie: Władysławę Witek z Jaźwin i Sabinę Chojecką z Ostrówka. Obie te twórczynie tworzą pełne uroku obrazy z życia wsi.

Bardzo ciekawym zjawiskiem w tegorocznym konkursie jest udział dzieci do lat 14. Cztery wnuczki Heleny Szopy nadesłały łącznie 57 wycinanek. Kasia Młot lat 14 — 15 wycinanek, Justyna Młot lat 12 — 12 wycinanek, Agata Matosek lat 6 — 15 wycinanek, Ania Matosek lat 8 — 15 wycinanek.

Wycinanki te są kontynuacją stylu babci Heleny Szopy. Również chłopcy kontynuują twórczą tradycję rodzinną. Dziewięcioletni Grzegorz Adamski syn rzeźbiarza Zenona Adamskiego z pasją zabiera się do rzeźbienia. Jego rzeźby są narazie naśladownictwem stylu ojca, ale zapał do pracy twórczej pozwala rokować, że będzie godnym następcą rzeźbiarskiej rodziny Adamskich.

Prezentując wystawę pokonkursową, pragniemy by stanowiła ona wyraz hołdu dla licznych twórców województw: białkopodlaskiego i siedleckiego, którzy z potrzeby serca tworzą piękne dzieła i pieczołowicie przechowują tradycje swych regionów oraz wnoszą duży wkład do skarbnicy kultury narodowej.

Twórcy z woj. białkopodlaskiego biorący udział w konkursie „Sztuka ludowa południowego Podlasia '89”

Maria Abramiuk, Chmielów	— pisanki
Marianna Abramiuk, Chmielów	— pająki
Stanisława Baj, Dołhobrody	— stroje
Janina Bielas, Mosty	— pisanki, wycinanki
Marek Biezuński, Radzyń Podl.	— rzeźba
Bronisława Bogusz, Sitnik	— tkactwo
Barbara Bożyk, Kalichowszczyzna	— tkactwo
Zbigniew Chalimoniuk, Biała Podl.	— rzeźba
Jan Czech, Dokudów	— plecionkarstwo, stroje
Aleksandra Daniluk, Dokudów	— palmy, pieczywo
Maria Daniluk, Drelów	— pisanki
Irena Danilko, Korzanówka	— pisanki, serwetki
Adolfina Derlukiewicz, Lubenka	— tkactwo
Karolina Demianiuk, Dołhobrody	— stroje
Janina Dmitruk, Sitnik	— tkactwo
Jan Dorosz, Biała Podl.	— rzeźba
Janina Filipiuk, Litewniki Nowe	— stroje, tkactwo
Jadwiga Gładoch, Lubenka	— tkactwo
Józefa Hazan, Kościeniewiczze	— tkactwo
Jan Herda, Biała Podl.	— rzeźba
Tadeusz Ignatowicz, Biała Podl.	— malarstwo, rzeźba
Antonina Jeruzalska, Kopytnik	— tkactwo
Sabina Kaczan, Studzianka	— stroje, tkactwo
Stanisława Kowalewska, Nowy Holeszów	— stroje tkactwo
Maria Kujawa, Dołhobrody	— ozdoby choinkowe, stroje
Walentyna Kuniszyk, Szoszaki	— tkactwo
Józefa Kutasiewicz, Sitnik	— palmy, tkactwo
Jadwiga Lipińska, Kopytnik	— pająki, tkactwo
Józefa Łaska, Kopytnik	— tkactwo
Marianna Łaska, Kopytnik	— tkactwo
Anna Łobacz, Czeputka	— stroje
Franciszka Mazur, Zakowola	— pająki, palmy, pisanki
Janina Michalczuk, Sitnik	— pieczywo, tkactwo
Wiesław Mikiciuk, Łomazy	— rzeźba
Nina Nikolajuk, Dobryń Duży	— tkactwo
Leokadia Nitychoruk, Wólka Felinowska	— stroje, tkactwo
Maria Ochnik, Jakówki	— pająki
Adam Pawlik, Sosnówka	— malarstwo
Stanisława Pyrka, Sitnik	— tkactwo
Jadwiga Sacewicz, Kopytnik	— tkactwo
Franciszek Sadownik, Łomazy	— rzeźba
Antonina Sarnačka, Kuzawka	— tkactwo
Czesław Sarnački, Dołhobrody	— plecionkarstwo
Marian Sciseł, Radzyń Podl.	— rzeźba
Helena Sozoniuk, Lipinki	— tkactwo
Seweryna Struczyk, Milanów	— pisanki
Leon Szabluk, Malowa Góra	— akcesoria kołędnicze
Marianna Tereszczuk, Lubenka	— pająki, wycinanki
Marianna Tereszczuk, Lubenka	— tkactwo
Zygmunt Walenciuł, Kolano	— rzeźba
Antonina Waszczeniuł, Dołhobrody	— tkactwo
Józefa Zaniewicz, Kąkolewnica	— pisanki

Twórcy z województwa siedleckiego biorący udział w konkursie „Sztuka ludowa południowego Podlasia '89”

Zenon Adamski, Sobiska	— rzeźba
Grzegorz Adamski, Sobiska	— rzeźba
Janina Beczek, Gózd	— tkactwo
Sabina Chojecka, Ostrówek Węgrowski	— malarstwo
Józef Domiańczyk, Łuków	— rzeźba
Jan Dzido, Adamów	— rzeźba
Mieczysława Figacz, Bramka	— tkactwo
Halina Fijolek, Węgrów	— tkactwo
Mieczysław Gaja, Łuków	— rzeźba
Wiesława Hajduk, Gózd	— tkactwo
Adela Jabłońska — Szczuchniak, Świderki	— tkactwo
Honorata Jędrzejewska, Jarczówek	— tkactwo
Marianna Kubajek, Rudno	— wycinanki
Leokadia Kryczka, Gózd	— tkactwo
Krystyna Kryczka, Gózd	— tkactwo
Agata Matosek, Otwośk	— wycinanki
Lucyna Lenzion, Jarczówek	— tkactwo
Anna Matosek, Świder	— wycinanki
Krystyna Młot, Warszawa	— wycinanki
Kasia Młot, Warszawa	— wycinanki
Krzysztof Osak, Łuków	— rzeźba
Marianna Osiał, Gózd	— tkactwo
Maria Ponikowski, Adamów	— rzeźba
Zofia Popek, Chodów	— tkactwo
Wanda Prus, Gózd	— tkactwo
Janina Prus, Gózd	— tkactwo
Krzysztof Pycka, Adamów	— rzeźba
Czesława Rowicka, Górki	— ozdoby choinkowe
Janina Siuder, Gózd	— tkactwo
Seweryna Siuder, Wojcieszków	— tkactwo
Ryszard Sęk, Budziska	— rzeźba
Władysława Sobiech, Kąty	— tkactwo
Władysław Sopulski, Wierzejki	— rzeźba
Barbara Starosz, Głusków	— tkactwo
Bogumiła Stępnicka, Gózd	— tkactwo
Jolanta Stępnicka, Gózd	— tkactwo
Emilia Stępnicka, Gózd	— tkactwo
Mieczysława Stępnicka, Gózd	— tkactwo
Helena Szopa, Kąty	— tkactwo
Bronisław Uszyński, Kiełpiniec	— rzeźba
Władysława Witek, Jaźwiny	— malarstwo
Władysława Woźna, Gózd	— tkactwo
Adam Wydra, Woła Gułowska	— rzeźba
Mieczysław Zawadzki, Łuków	— rzeźba
Marta Zdun, Jarczówek	— tkactwo
Marianna Piętka, W. Sufczyńska	— wycinanka
Weronika Żołądek, Gocław	— wycinanka
Marianna Zgódko, Rudzienko	— wycinanka

Prace konkursowe przekazane do Muzeum Okręgowego w Białej Podlaskiej i Muzeum Regionalnego w Łukowie oceniane były w dniu 20 marca 1989 r. przez Komisję w składzie:

Przewodniczący:

mgr Aleksander Jackowski — Instytut Sztuki PAN w Warszawie

Członkowie:

dr Anna Kuńczyńska — Irbica — Instytut Sztuki PAN w Warszawie

mgr Longin Kowalczyk — Kierownik Muzeum Regionalnego w Łukowie

mgr Celestyn Wrębiak — Dyrektor Muzeum Okręgowego w Białej Podlaskiej.

W konkursie „Sztuka ludowa południowego Podlasia 89” wzięło udział 100 twórców (z woj. białkopodlaskiego 52 osoby, z woj. siedleckiego 48 osób) przekazując ogółem 482 prace. Uwzględniając kryteria:

— poziom artystyczny

— związek pracy pod względem technicznym, motywów z twórczością w regionie

— oryginalność pomysłu i wykonania

przyznano 11 nagród pierwszych, 14 nagród drugich, 10 nagród trzecich oraz 19 wyróżnień.

I Nagroda

Halina Fijołek, Węgrów, woj. Siedlce	— tkactwo
Antonina Waszczeniuk, Dolhobrody, woj. Biała Podl.	— tkactwo
Janina Siuder, Gózd, woj. Siedlce	— tkactwo
Emilia Stępnicka, Gózd, woj. Siedlce	— tkactwo
Mieczysław Gaja, Łuków, woj. Siedlce	— rzeźba
Anna Łobacz, Czeputka, woj. Biała Podl.	— stroje
Stanisława Kowalewska, Nowy Holeszów, woj. Biała Podl.	— stroje
Czesław Sarnaeki, Dolhobrody, woj. Biała Podl.	— plecionkarstwo
Adam Pawlik, Sosnowka, woj. Biała Podl.	— malarstwo
Seweryna Struczyk, Milanów, woj. Biała Podl.	— pisanki
Leon Szabluk, Malowa Góra, woj. Biała Podl.	— akcesoria kolędn.

II Nagroda

Antonina Jeruzalska, Kopytnik, woj. Biała Podl.	— tkactwo
Marianna Tereszczuk, Lubenka, woj. Biała Podl.	— tkactwo
Lucyna Lendzion, Jarczówek, woj. Siedleckie	— tkactwo
Władysława Sobiech, Kosuty, woj. Siedlce	— tkactwo
Krystyna Kryczka, Gózd, woj. Siedlce	— tkactwo
Stanisława Baj, Dolhobrody, woj. Biała Podl.	— stroje
Karolina Demianuk, Dolhobrody, woj. Biała Podl.	— stroje
Maria Kujawa, Dolhobrody, woj. Biała Podl.	— stroje
Irena Daniłko, Korzanówka, woj. Biała Podl.	— pisanki
Aleksandra Daniłuk, Dokudów, woj. Biała Podl.	— pieczywo
Nina Nikolajuk, Dobryń Duży, woj. Biała Podl.	— pieczywo

Krzysztof Pycka, Adamów, woj. Siedlce	— rzeźba
Józef Domiańczyk, Łuków, woj. Siedlce	— rzeźba
Adam Wydra, Wola Gułowska, woj. Siedlce	— rzeźba

III Nagroda

Jadwiga Gładoch, Lubenka, woj. Biała Podl.	— tkactwo
Jolanta Stępnicka, Gózd, woj. Siedlce	— tkactwo
Bogumiła Stępnicka, Gózd, woj. Siedlce	— tkactwo
Krzysztof Osak, Łuków, woj. Siedlce	— rzeźba
Janina Prus, Gózd, woj. Siedlce	— stroje
Maria Abramuk, Chmielów, woj. Biała Podl.	— pisanki
Franciszka Mazur, Zakowola Stara, woj. Biała Podl.	— pisanki
Franciszka Mazur, Zakowola Stara, woj. Biała Podl.	— palmy
Marianna Tereszczuk, Lubenka, woj. Biała Podl.	— pająki
Maria Kujawa, Dolhobrody, woj. Biała Podl.	— ozdoby choinkowe

Wyróżnienia

Sabina Kaczan, Studzianka, woj. Biała Podl.	— tkactwo
Józefa Łaska, Kopytnik, woj. Biała Podl.	— tkactwo
Zbigniew Chalimoniuk, Biała Podlaska	— rzeźba
Jan Dorosz, Biała Podlaska	— rzeźba
Franciszek Sadownik, Łomazy, woj. Biała Podl.	— rzeźba
Jan Herda, Biała Podlaska	— rzeźba
Marek Biezuński, Radzyń Podl., woj. Biała Podl.	— rzeźba
Leon Szabluk, Malowa Góra, woj. Biała Podl.	— rzeźba
Janina Bielas, Mosty, woj. Biała Podl.	— pisanki
Maria Ochnik, Jakówki, woj. Biała Podl.	— pająki
Franciszka Mazur, Zakowola Stara, woj. Biała Podl.	— pająki
Marian Ponikowski, Adamów, woj. Biała Podl.	— rzeźba
Grzegorz Adamski, Kolonia Sobiska, woj. Siedlce	— rzeźba
Zenon Adamski, Kolonia Sobiska, woj. Siedlce	— rzeźba
Władysława Witek, Jaźwiny, woj. Siedlce	— malarstwo
Sabina Chojacka, Ostrówek Węgrowski, woj. Siedlce	— malarstwo
Justyna Młot, Kąty, woj. Siedlce	— wycinanki
Osiat Marianna, Gózd, woj. Siedlce	— tkactwo
Honorata Jędrzejewska, Jarczówek, woj. Siedlce	— tkactwo

WBP Biała Podl.
REGIONALIA

—
V
—

Kowalczyk L.
Wrębiak C.

Sztuka ludowa

